

TARTU ÜLIKOOL
RAKE

SISEKAITSEAKADEEMIA SISEKAITSEÕPPE ÕPPEKAVA ÕPPEKORRALDUSE JA KVALITEEDI ANALÜÜS

Aruande kokkuvõte

Veebruar 2018

Uuringu tellis Sisekaitseakadeemia. Uuringu koostas Tartu ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE.

Uuringu autorid: Kerly Espenberg
Kaidi Nõmmela

Autorid tänavad Aire Luts-Vähejaust ja Priit Männikut, kes abistasid meid uuringu läbiviimisel.

Viitamine: Espenberg, K., Nõmmela, K. (2018). Sisekaitseakadeemia sisekaitseõppe õppekava, õppekorralduse ja kvaliteedi analüüs. Aruande kokkuvõte. Tartu: Tartu Ülikool.

RAKE on võrgustikutüüpi rakendusuuringute keskus. Meie missioon on suurendada teadmisel põhineva otsustamise osakaalu Eesti ühiskonnas. Peale RAKE meeskonna kaasame parima kvaliteedi tagamiseks oma uuringutesse valdkonnaeksperte nii Tartu ülikoolist kui ka vajaduse korral väljastpoolt. RAKE võrgustik hõlmab kõiki Tartu ülikooli sotsiaalteadlasi ning meditsiini-, loodus-, tehnika- ja humanitaarteaduste valdkonna esindajaid.

Kontaktandmed: RAKE
Lossi 36-312
51003, Tartu
www.rake.ut.ee

ISBN 978-9985-4-1099-8 (pdf)

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Uuringu meetodika.....	5
2. Üldine rahulolu sisekaitseõppe õppekavaga	8
3. Rahulolu õppetöö läbiviimise korraldusega	9
4. Rahulolu õppekava sisuga	11
Soovitused	13

Sissejuhatus

Sisekaitseakadeemia määratleb kutsealast eelkoolitust (uuringus nimetatud sisekaitseõppeks) järgnevalt: „sisekaitseõpe on Sisekaitseakadeemias õpetatavate erialade eelõpe, mis toimub gümnaasiumis kolme õppeaasta jooksul valikainena. Tundide eesmärk on anda õpilastele teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud avaliku korra kaitsmisel, riigipiiri valvamisel, tuletõrje- ja päästetegevusel ning maksuametniku, tolli- ja vanglatöös¹“. Perioodil 2015–2017 lõpetas sisekaitseõppe kokku 219 gümnasisti, Sisekaitseakadeemiasse kandideeris 87 ja Sisekaitseakadeemias asus õppima 37 inimest.

Sisekaitseakadeemia on välja töötanud sisekaitseõppe õppekava, mille alusel peaks sisekaitseõpe gümnaasiumides toimuma. Sisekaitseõppe õppekava koosneb kolmest moodulist – politsei, piirivalve ja pääste moodul – ning õppekäikudest ja -laagritest. 2017/2018 õppeaastal toimub sisekaitseõppe 12 Eesti gümnaasiumis: Jõhvi Gümnaasiumis, Keila Koolis, Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasiumis, Narva Keslinna Gümnaasiumis, Narva Pähklimäe Gümnaasiumis, Narva Soldino Gümnaasiumis, Narva Vanalinna Riigikoolis, Orissaare Gümnaasiumis, Põlva Gümnaasiumis, Räpina Ühisgümnaasiumis, Tabasalu Ühisgümnaasiumis, ja Valga Gümnaasiumis.

Praegu kujundab ja sisustab iga osalev kool ja õpetaja sisekaitseõppe omamoodi. Näiteks pole mõnes koolis õpilastel kohustust valida kogu sisekaitseõppe õppekava, teistes on. Mõnes koolis lõpeb sisekaitseõpe suure üldise eksamiga, teistes tehakse iga mooduli lõpus arvestus jne. **Uuringu eesmärk on analüüsida sisekaitseõppe õppekava, korraldust ning kvaliteeti osalevates koolides.** Analüüsitulemustele toetudes kujundasime **soovitused**, mida võiks sisekaitseõppe sisus ja korralduses muuta.

¹ https://www.sisekaitse.ee/et/sisekaitseope?language_content_entity=et.

1. Uuringu metoodika

Uuringusse on parima tulemuse saavutamiseks kaasatud erinevaid sihtrühmi ja kasutatud mitmesuguseid andmekogumise ja -analüüsimeetodeid.

Kolmelt sihtrühmalt küsiti arvamust õppekava kohta veebipõhise ankeetküsitlusega. Nendeks gruppideks olid:

- gümnaasiumiõpilased, kes õpivad sisekaitseõppe õppesuunal (õpilaste küsitlus);
- õpetajad, kes õpetavad sisekaitse õppekava (õpetajate küsitlus);
- Sisekaitseakadeemia kadetid, kes on gümnaasiumis läbinud sisekaitseõppe õppesuuna (vilistlaste küsitlus).

Igas koolis on olemas koordinaator, kes korraldab sisekaitseõppe läbiviimist koolis (kooli kontaktisik). Koolide kontaktisikutega ja Sisekaitseakadeemia koordinaatoritega viidi läbi intervjuud.

Õpilaste küsitlus viidi läbi nende gümnaasiumiõpilaste hulgas, kes on läbinud vähemalt ühe sisekaitseõppe õppemooduli. Seetõttu ei kuulunud küsitluse sihtrühma ühegi kooli 10. klassi õpilased, Keila Koolis küsitleti vaid 11. klassi õpilasi ja Valga Gümnaasiumis kuulusid küsitluse sihtrühma üksnes 12. klassi õpilased. Küsitlust ei toimunud Põlva Gümnaasiumi õpilaste hulgas, kuna selles koolis on õpilastel võimalik valida sisekaitseõppe kursusi vastavalt enda soovile, st mitte süsteemselt moodulitena. Sisekaitseakadeemia andmetel on uuringu sihtgruppi kuuluvaid õpilasi kokku 276.

Õpilaste küsitluse läbiviimisel kasutati koolide kontaktisikute abi, kes edastasid oma kooli sisekaitseõppe õpilastele info küsitluse kohta ning aitasid uuringumeeskonnal motiveerida õpilasi küsitlusankeeti täitma. Õpilaste küsitlus toimus 6.-11. veebruaril 2018. Kokku vastas õpilaste küsitlusele 159 õpilast. Neist kuue vastused eemaldati, kuna nad katkestasid ankeedi täitmise algusfaasis ja ei vastanud ühelegi sisulisele küsimusele. Seega koosneb lõplik õpilaste küsitluse andmebaasi 153 vastaja vastustest, vastamise määr on kõikide koolide keskmisena 61%. Järgnevas tabelis on toodud info sisekaitseõppes õppivate õpilaste ja küsitluses osalenute arvu kohta koolide kaupa.

Tabel 1. Sisekaitset õppivate õpilaste ja küsitlusele vastanute arvu koolide kaupa.

	Sisekaitset õppivate õpilaste arv	Küsitlusele vastanute arv	Vastamise määr
Tabasalu Ühisgümnaasium	23	8	35%
Orissaare Gümnaasium	13	10	77%
Valga Gümnaasium	4	2	50%
Keila Kool	29	28	97%
Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasium	26	15	58%
Räpina Ühisgümnaasium	34	24	71%
Jõhvi Gümnaasium	95	34	36%
Narva Soldino Gümnaasium	16	6	38%
Narva Pähklimäe Gümnaasium	13	13	100%
Narva Vanalinna Riigikool	12	6	50%
Narva Kesklinna Gümnaasium	11	7	64%
KOKKU	276	153	61%

Õpetajate küsitlus viidi läbi nende seas, kes õpetavad 2017/2018 õppeaastal mõnes sisekaitseõpet pakkuvast gümnaasiumis sisekaitse õppekavasse kuuluvaid teemasid. Sisekaitseakadeemialt saadud andmetel on uuringu sihtgruppi kuuluvaid õpetajaid on 59. Mitmed õpetajad viivad õppetööd läbi enam kui ühes koolis. Osades koolides õpetab moodulit üks õpetaja, osades koolides mitu. Kõige enam õpetajaid on Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasiumi politsei moodulis, kokku 20 (vt tabel 2). Narvas on sisekaitseõpet pakkuvad koolid (Narva Soldino Gümnaasium, Narva Pähklikimäe Gümnaasium, Narva Vanalinna Riigikool ja Narva Kesklinna Gümnaasium) korraldanud õpilastele õppetöö ühiselt. See tähendab, et kõigi nelja kooli õpilased õpivad sisekaitseõppe aineid ühes klassiruumis samal ajal. Õpetajate küsitlus toimus 6.–13. veebruaril 2018.

Kokku vastas õpetajate küsitlusele 29 õpetajat ning üks andis teada, et ta ei vii 2017/2018 õppeaastal õppetööd läbi. Seega on lõplik üldkogum 58 õpetajat ning vastamise määr 50%.

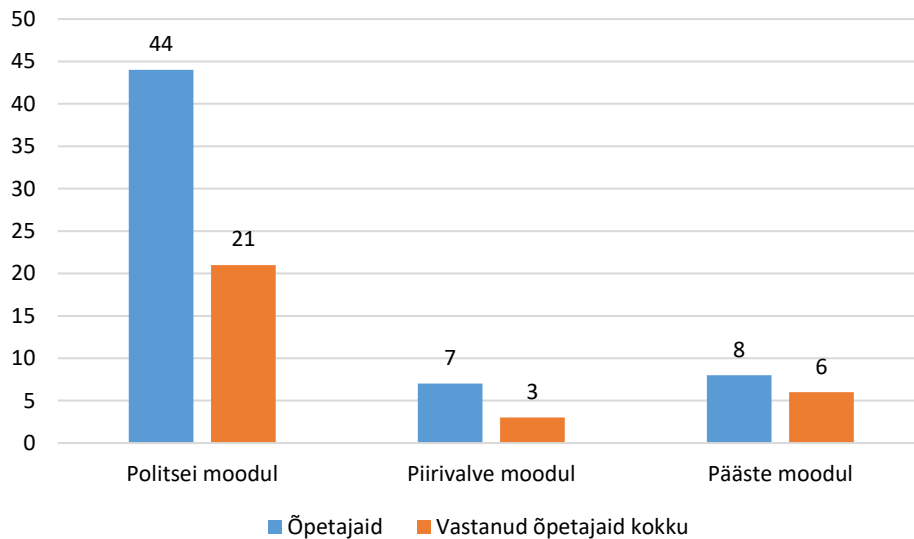
Tabel 2. Ülevaade sisekaitset õpetavate õpetajate ja küsitlusele vastanute arvust koolide kaupa.

Kool	Politsei moodul		Piirivalve moodul		Pääste moodul	
	Õpetajaid kokku	Vastanud õpetajate arv	Õpetajaid kokku	Vastanud õpetajate arv	Õpetajaid kokku	Vastanud õpetajate arv
Jõhvi Gümnaasium	18	9	1	1	1	1
Keila Kool	1	1	0	0	1	1
Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasium	20	7	2	1	1	1
Narva koolid*	8	4	2	0	2	0
Orissaare Ühisgümnaasium	2	1	1	0	1	1
Põlva Gümnaasium	1	0	1	1	1	1
Räpina Ühisgümnaasium	1	0	1	1	1	1
Tabasalu Ühisgümnaasium	1	1	0	0	1	1
Valga Gümnaasium	1	1	0	0	1	1

Märkus: osa õpetajatest õpetab mitmes koolis.

* Narva koolides (Narva Soldino Gümnaasiumis, Narva Pähklikimäe Gümnaasiumis, Narva Vanalinna Riigikoolis ja Narva Kesklinna Gümnaasiumis) on sisekaitseõppe õppetöö korraldatud nelja kooli koostöös õpilastele ühiselt.

Kõige rohkem õpetajaid on politsei moodulis ning ka vastanud õpetajate seas on kõige enam politsei mooduli õpetajaid (joonis 1).

Joonis 1. Küsitluses osalenud õpetajate jagunemine moodulite kaupa.

Allikas: õpetajate küsitlus.

Vilistlaste küsitlus viidi läbi nende seas, kes on gümnaasiumis läbinud sisekaitseõppe ning õpivad seisuga 1.02.2018 Sisekaitseakadeemias ning pole akadeemilisel puhkusel. Sisekaitseakadeemia andmetel on uuringu sihtgruppi kuuluvaid vilistlasi 29. Vilistlaste küsitlus toimus Sisekaitseakadeemia kaasabil 5.–11. veebruaril 2018. Küsitlusele vastas 16 vilistlast, seega on vastamise määr 55%.

Koolide kontaktisikutega tehti poolstruktureeritud intervjuud, mis toimusid 2.–22. veebruaril telefoni (11 intervjuud) ja skype'i teel (üks intervjuu). Intervjuu teemad olid järgmised: põhjused, mis kool pakub sisekaitseõpet; rollijaotus kooli ja Sisekaitseakadeemia vahel õppetöö läbiviimise korraldamisel; praeguse süsteemi tugevused ja viimastel aastatel esinenud probleemid; tulevikuplaanid sisekaitseõppe pakkumisel.

Lisaks koolide kontaktisikutele intervjueriti **Sisekaitseakadeemia koordinaatorit**, kes vastutab Narva koolides koos koolide kontaktisikutega sisekaitseõppe läbiviimise korralduse eest.

Arvandmete analüüsis kasutati statistikapaketti SPSS ja kirjeldava statistika meetodeid, eelkõige sagedusjaotuste võrdlust. Kvalitatiivse sisendi analüüsis kasutati tekstianalüüsi meetodeid. Tekstis on tsitaadid esitatud nii nagu vastaja need ankeeti täites kirja pani, et vältida olukorda, kus mõte redigeerimise tulemusena muutub. Parandatud on vaid ilmsed kirjavead.

2. Üldine rahulolu sisekaitseõppe õppekavaga

Nii koolide kontaktisikud, õpilased kui vilistlased on sisekaitse õppekavaga rahul ja arvavad, et sellist õppekava on tarvis. Mitmed intervjueeritud koolide kontaktisikud tõid välja, et huvi õpilaste poolt sisekaitseõppe vastu on suur, positiivsena nähakse ka seda, et õpilastele annab sisekaitseõppe läbimine lisaks teadmistele valdkonnast ka eelise Sisekaitseakadeemiasse astumisel ning eeldused abipolitseinikuks või -päästjaks saamisel; Ida-Viru piirkonna õpilased saavad hea eesti keele praktika; sisekaitseõppe annab koolile võrreldes teiste piirkonna koolidega konkurentsieelise/võimaldab eristuda ning piirkonnas on head võimalused valdkonna esindajatega koostööd teha ja olemas sisekaitsevaldkonna töökohad.

Valdav enamik (95%) küsitluses osalenud õpilastest leiab, et koolid peaksid jätkama sisekaitse õppesuuna pakumist, kuna see aitab teha karjäärivalikuid ja avardab silmaringi sisekaitse valdkonnas.

„Jah, kuna see on väga ainulaadne, hariv ja huvitav. Kindlasti suureks boonuseks nendele, kes tahavad Sisekaitseakadeemiasse edasi õppima minna.“ (Keila Kooli õpilane)

Ka kõikide vilistlaste küsitlusele vastanute hinnangul oli neil gümnaasiumis sisekaitseõppes õpitust Sisekaitseakadeemiasse sisseastumisel kasu. Vastanute sõnul oli kasu mitmesugune: saadud teadmised politsei-, piirivalve- ja päästetööst võimaldasid hinnata, kas seda tööd soovitakse tulevikus teha; õppe läbimine andis Sisekaitseakadeemiasse astumisel lisapunkte, hea ettevalmistuse sisseastumisvestluseks ning eelteadmised ja oskused õpitava eriala kohta; avardus silmaring, sh arusaam erialast; Sisekaitseakadeemias oli õpinguid lihtsam läbida; Ida-Viru koolide lõpetanutel arenes eesti keele oskus.

„Sain enda jaoks väga hea ettekujutuse, mis kooliga on tegu, kuhu plaanin peale gümnaasiumi õppima asuda ja ka sisseastumisel andis see väga suure eelise. Minu mäletamist mööda andis see 10 punkti lisaks ja ka vestlusel oli kergem komisjoniga rääkida.“ (Vilistlane)

Küsitlusele vastanud õpilased ja vilistlased tegid mitmeid ettepanekuid sisekaitseõppe õppekava sisu ja korralduse muutmiseks. Põhilised ettepanekud olid:

- suurendada praktilise õppe osakaalu õppekavas (sh rohkem väljasõite, õppekäike ja -laagreid);
- täiendada õppekava uute teemadega (küberkaitse, maksu- ja tolliameti valdkond);
- muuta tunnid sisukamaks ja huvitavamaks (nt kasutada õppevideoid).

Ka küsitluses osalenud õpetajad soovitasid muuta õppemooduli sisu praktilisemaks.

„Vajalik on rohkem näitlikustada õppefilmidega, reaalseste sündmuste lahendamistega ja praktiliste harjutustega. Kuiva teooria lugemine ei ole motiveeriv.“ (Lõuna-Eesti kooli õpetaja)

Küsitluses osalenud õpetajaid nimetasid erinevaid tegureid, mis motiveerivad neid õppekava elluviimises osalema ja neile meeldivad: töö (motiveeritud) õpilastega; uus kogemus õpetamise näol; soov anda oma teadmisi edasi; soov õpetada noori ohte nägema ja neid ohtudest eemal hoida; võimalus koolitada endale järelkasvu ja propageerida elukutset; hea koostöö kooliga ning töötasu. Vastanute hulgas oli ka neid, kes viivad õppetööd läbi seetõttu, et seda kästakse.

Küsitluses osalenud õpetajad tõid välja, et vajavad Sisekaitseakadeemialt senisest enam tuge ja abi järgmistes valdkondades: ühtse õppeprogrammi/õppekava, õppematerjalide (sh õppevideod), õpilaste

hindamise süsteemi, õpetajate pedagoogiliste oskuste arendamise ja tunnustamise süsteemi väljatöötamine ning õppekava tutvustamine õpilastele.

*„Peab olema konkreetne väljatöötatud programm, mille järgi õpetada. Sinna peavad kuuluma ka kontrollülesanded, õppematerjalid, slaidid jne. Loomulikult, õpetamise koolitust oleks samuti vaja!“
(Ida-Viru kooli õpetaja)*

3. Rahulolu õppetöö läbiviimise korraldusega

Koolid on korraldanud sisekaitseõppe läbiviimise erinevalt. Näiteks Keila Koolis on sisekaitseõppe moodulid osa julgeoleku õppesuunast (lisaks on koolis veel reaal, humanitaar ja ettevõtluse õppesuund). Lisaks pääste-, korra- ja piirivalvetöödele õpitakse julgeoleku õppesuunas ka esmaabi, riigikaitset ja küberkaitset. Narvas on sisekaitseõpet pakuvad koolid (Narva Soldino Gümnaasium, Narva Pähklime Gümnaasium, Narva Vanalinna Riigikool ja Narva Kesklinna Gümnaasium) õpilastele sisekaitseõpet ühiselt. See tähendab, et kõigi nelja kooli õpilased õpivad sisekaitseõppe aineid ühes klassiruumis samal ajal. Koolide kaupa varieerub, kas sisekaitse õppesuuna valinute jaoks on kõigi kolme mooduli läbimine kohustuslik või võivad õpilased valida endale meelepärased kursused, samuti kursuste arv, mida koolis õpetatakse.

Samuti on erinev koolide koostöösidemete tihedus Sisekaitseakadeemiaga. Mõnes koolis piirdub koostöö peamiselt sellega, et kool edastab Sisekaitseakadeemiale sisekaitseõppes õppivate õpilaste info, teistes koolides osaleb Sisekaitseakadeemia aktiivselt õppetöö läbiviimise korraldamises (nt leiab õpetajad, korraldab e-päeviku täitmise, tutvustab sisekaitseõpet jne).

Koostöö õpetajatega õppetöö korraldamisel ja läbiviimisel sujub üldiselt koolide kontaktisikute hinnangul hästi, sama arvab enamik küsitluses osalenud õpetajatest. See, kui keeruline on õpetajaid leida, on koolide jaoks erinev. Osad intervjuueeritud koolide kontaktisikutest ütlesid, et neil on juba aastaid kestev koostöösuhete kas konkreetse valdkonna spetsialisti või piirkonna politsei- ja piirivalve struktuuriüksusega, mistõttu õpetajate leidmine pole olnud keeruline. Osa kontaktisikutest tõi välja, et kuigi hetkel pole õpetajate leidmisega probleeme, võib see osutada tulevikus probleemiks, kui praegu sisekaitseõppes õppetööd läbiviiv(ad) õpetaja(d) peaks(id) sellest tööst loobuma. Osades koolidest leiab õpetajad Sisekaitseakadeemia, nii et kooli jaoks pole see keerukas. Mõnedes koolides on olnud õpetajate leidmisega suuri probleeme. Narvas ja Jõhvis õpetavad politsei mooduli teemasid erinevad õpetajad, Jõhvis on õpetajaid kokku paarkümmend. Nii Narva ja Jõhvi kooli esindajad, Sisekaitseakadeemia koordinaator kui õpilased leiavad, et õpetajate arvu tuleb vähendada, kuna praegune korraldus tekitab segadust ja dubleerimisi.

Eri koolides toimuvad sisekaitseõppe tunnid eri aegadel, mõnes on need päeva alguses, teistes õhtupoolikul. Narvas toimuvad sisekaitseõppe tunnid õhtuti ning nii sealsed õpetajad kui õpilased töid välja, et Ida-Viru koolide õpetajad töid probleemina välja, et tunnid toimuvad liiga hilisel ajal, mil ka õpilased on väsinud. Õpilased tunnistasid, et mõnikord oli sel ajal juba raske kuulata ning mitu tundi järjest on liiga palju. Samuti lisasid õpilased, et toimumisajad ei sobi ka seetõttu, et ajagraafik ei klapi nende kooliväliste tegevustega, nt trennide aegadega. Õpetajad soovitasid, et õppetöö võiks mahtuda tööpäeva

sisse. Samuti töid Ida-Viru koolide õpetajad välja, et grupid võiksid olla väiksemad ning võiks kasutada paaristundide süsteemi.

Küsitlusele vastanud õpilased ja õpetajad tegid mitmeid ettepanekuid sisekaitseõppe õppetöö korralduse muutmiseks. Põhilised ettepanekud olid:

- muuta Narva koolides tundide toimumisaegasid varasemaks;
- vähendada õpetajate arvu õppemoodulites, kus praegu on palju õpetajaid;
- kaotada segadused korralduses (lühike etteteatamise aeg tundide ärajäämise kohta).

Õpetajate õppetöö läbiviimises kiitsid õpilased ja vilistlased kõikide moodulite puhul õpetajate sõbralikkust, oskust selgitada teemasid arusaadavalt ning tuua näiteid ja rääkida huvitavaid lugusid päriselu juhtumitest, samuti saadud teadmisi ja arusaama ametist. Lisaks kiitsid õpilased võimalust küsida tunnis küsimusi ja suhelda õpetajatega avatult. Mõned õpilased töid välja, et mõnikord korraldi eelmises tunnis räägitut ning teinekord liiguti ühelt teemalt teisele üle liiga järsult, mistõttu oli keeruline kõike meelde jätta. Samuti rõhutati et tundides võiks vähem rääkida üldist teoreetilist juttu, rohkem võiks tuua näiteid praktilistest juhtumitest, teha praktilisi töid ning laagreid.

*„Pigem oleks rohkem tahtnud näiteid kuulda huvitavate juhtumite kohta üldise teooria asemel.“
(Räpina Ühisgümnaasiumi õpilane)*

„Praktilisi tegevusi oleks pidanud olema rohkem. Üldjuhul oli kogu õppetegevus väga põnev ja hariv, silmaringi laiendav. Õppemooduli lõpus olev laager pani õpitule väga hea punkti ning seal sai väga palju juurde teada, mida tunnis polnud õppinud.“ (Vilistlane)

Küsitluses osalenud õpetajad on õpilaste motivatsiooni ja koostöötahte osas erinevatel arvamustel. Õppetöö läbiviimise indu vähendavad õpetajate jaoks vähemotiveeritud õpilased ja see, kui on palju puudujaid; suurendavad aga õpilased, kes on õppimisest huvitatud ning näevad vaeva, et areneda (sh Ida-Viru koolides eesti keele oskust arendada). Küsitluses osalenud õpetajad töid välja erinevaid tegureid, mis on õpetamise juures nende jaoks kõige keerulisem: nt õpetamiskogemuse vähesus, õpilaste motivatsioonipuudus, nendega kontakti saamine ja kaasamine, õpilaste jaoks huvitavate õppematerjalide ettevalmistamine, suur grupp, õppetöök sobiva aja leidmine, etteantud ajaraamis püsimine, õpilaste eesti keele oskus õppetöök vajalike tehniliste abivahendite puudus ning õpetamistö ajamahukus.

Küsitluses osalenud õpetajad tegid mitmeid ettepanekuid, mida võiks õppetöö korralduses muuta: tasustamist, õppetöö läbiviimiseks vajalike abivahendite pakkumist, ühtse õpilaste teadmiste kontrolli süsteemi rakendamist, õpetajate arvu vähendamist maksimaalselt kuni kolme-neljani, rühmas olevate õpilaste arvu vähendamist, praktilise õppetöö osakaalu suurendamist, vaid motiveeritud õpilastele sisekaitseõppes osalemise võimaluse pakkumist.

4. Rahulolu õppekava sisuga

Rahulolu politsei, piirivalve ja pääste õppemoodulitega

Politsei, piirivalve ja pääste õppemoodulite teemade sisuga on enamik küsitluses osalenud õpilastest rahul ning arvavad, et teemad on hästi tasakaalus (76% vastajatest). Ka kõik küsitluses osalenud vilistlased olid moodulite sisuga rahul. Õpilased tõid välja, et teemad olid huvitavad ja andsid hea ülevaate politsei-, piirivalve- ja päästetöö sisust. Lisaks arvasid õpilased, et teemad on õigesti valitud, kuid mõned nendest korduvad. Negatiivsemate märkustena toodi välja, et teemad olid kohati igavad ning klassiruumis loengute kuulamine ei ole see, mida sisekaitse õppesuunalt oodatakse.

„Sain hea ülevaate politseitööst.“ (Räpina Ühisgümnaasiumi õpilane)

„Tunnen nüüd oma kohustusi ja õigusi.“ (Tabasalu Ühisgümnaasiumi õpilane)

Lisaks olemasolevatele teemadele tõid õpilased ja vilistlased välja, et politsei õppemoodulis võiks käsitleda kiirreageerimise ja eriolukordade lahendamise (sh rünnak koolis) teemasid, küberkaitset, tööd politseikoeraga, enesekaitse ja korralduse teemasid, relvaõpet ja relvade käsitlemist, seadusi (sh liiklusseadust), õpetada enesekaitset, avaliku korra kaitset politseitööks vajalikke suhtlemisoskusi ning korraldada nt töövarjupäevi ja praktilisi õppekäike koos patrulliga.

Võrreldes politsei mooduliga olid vilistlased piirivalve moodulis õpitu suhtes kriitilisemad. Need vilistlased, kes olid piirivalveõppe mooduli sisu ja saadud teadmistega väga rahul, tõid välja, et õpetaja oli hea, aine huvitav ning oli võimalus piiril käia. Need, kes olid pigem rahul või pigem polnud rahul, tõid välja, et õppes oleks võinud olla rohkem praktilist poolt. Mitmed tõid ka välja, et piirivalve mooduli võiks vahetada vanglateenistuse mooduli vastu.

Lisaks olemasolevatele teemadele soovitasid õpilased lisada piirivalve õppekavasse rohkem teemasid piirivalve tehnika ning töö kohta koertega. Vilistlased soovitasid lisada piirivalve moodulisse järgmised teemad: piirivalvetöö sisu ja tähtsus, õigusained, dokumentidega seonduv (võltsingute äratundmine jms) ning kasutatava tehnika tutvustus. Nii õpilased kui vilistlased soovivad teemade käsitluse rohkem praktilisi ülesandeid ja ekskursioone.

Kuigi enamik küsitluses osalenud õpilastest arvas, et kõik vajalikud teemad on juba pääste õppemoodulis olemas, siis soovitas osa õpilastest lisada õppemoodulisse teemasid seoses tööst loomadega ning rääkida lähemalt konkreetsete ametite igapäevategevustest ja -tööst (nt meeskonnavanem ja operatiivkorrapidaja). Lisaks soovitasid õpilased, et rohkem võiks olla praktilisi töid ning esmaabi võiks põhjalikumalt õppida. Vilistlased tõid välja mitmeid ettepanekuid, milliseid teemasid võiks veel õpetada: päästetöö sisu (töö päästekoertega, veepääste läbiviimine), õigusaineid ja psühholoogiat. Samuti soovitati lisada õppesse praktilisi grupitöid ning rakendada töövarjupäevi.

*„Võiks olla noortel ise võimalus teha kursakaaslastele pinnaltpäästet või uppajat päästes.“
(Vilistlane)*

Kokkuvõtlikult võib öelda, et õpilased ja vilistlased soovivad **muuta kõigi kolme mooduli õpe praktilisemaks ning anda õpilastele senisest enam võimalust näha, kuidas valdkonna esindajad teevad oma igapäevatööd (nt töövarjupäevad).**

Rahulolu õppekäikude ja -laagritega

Nii koolide kontaktisikud, õpilased kui vilistlased on õppekäikude ja -laagritega rahul.

Õppekäikude puhul meeldis õpilastele ja vilistlastele võimalus tutvuda asutuste igapäevatööga, näha õpitut ka päriselus, tehnikat ja varustust, teha ja proovida praktilisi ülesandeid ja töid, külastada erinevaid asutusi ja tutvuda sealsete inimestega. Õpilaste ja vilistlaste peamine soovitus seoses õppekäikudega oli muuta õppekäigud ajaliselt pikemaks ja teha veel rohkem praktilisi ülesandeid. Õpilased sooviksid käia rohkem õppekäikudel ning tutvuda erinevate asutustega.

Laager oli õpilaste ja vilistlaste hinnangul sisustatud huvitavate tegevustega, näidati ja räägiti sellest, mida oli koolitundides õpetatud. Õpilased ja vilistlased kiitsid laagrite ülesehitust, võimalust olla koolirutiinist väljas ja sõlmida uusi tutvusi, praktilisi tegevusi ja piisava vaba aja olemasolu. Samuti meeldisid õpilastele laagri õpetajad ja korraldatud võistlused. Laagri korralduse puhul meeldis vilistlastele hea planeerimine, distsipliin ja kontroll, asukoht ja õpetajad-juhendajad. Kuigi enamik õpilastest on õppelaagrite sisuga väga rahul, oli peamiseks soovitusena teha veelgi rohkem praktilisi ülesandeid. Õpilased tahaksid, et laagrid kestaksid kauem ning soovitasid, et laager võiks toimuda ka talvel. Piirivalve laagri puhul soovitati muuta see ajaliselt pikemaks ning praktilisemaks.

„Kõik tähtis selgitati läbi näidete ja võistluste, mis tegi asjad palju kergemini selgeks.“ (Keila Kooli õpilane)

„Väga sisukas, hommikust õhtuni olid planeeritud tegevused ning kõik toimus suurepäraselt.“ (Räpina Ühisgümnaasiumi õpilane)

„Oleks võinud näidata, kuidas päris politseinikud teevad harjutusi, et õpilased oleks saanud pealt vaadata ja õppida.“ (Jõhvi Gümnaasiumi õpilane)

„Piirivalve laager ei olnud laager, vaid pigem ca 4 tunnine ekskursioon Sisekaitseakadeemiasse, käisime ringi ja vaatasime, ise eriti midagi teha ei saanud.“ (Tabasalu Ühisgümnaasiumi õpilane)

Soovitused

Järgnevalt on toodud soovitused sisekaitseõppe õppekava arendamiseks ja korraldamiseks.

Üldised soovitused

- 1. Analüüsi tulemus:** sisekaitseõppe läbiviimine koolides on erinev (sh kursuste maht ja sisu).
Soovitus: sisekaitseõppe õppekava tuleks ühtlustada selliselt, et see oleks kõikides koolides ühesuguste mahtude ja sisuga. Sisekaitseõppe õppesuuna pakkumine koolides peaks toimuma ühtse süsteemi alusel, nt õppesuuna valinute jaoks on kõigi kolme mooduli läbimine kohustuslik või võivad õpilased valida endale meelepärased kursused, samuti kursuste arv, mida koolis õpetatakse. Õppe ühtlustamise eesmärk võiks olla pakkuda sisekaitseõppe eelkoolituse läbinutele võimalikult võrdset platvormi Sisekaitseakadeemiasse sisseastumisel.
- 2. Analüüsi tulemus:** osades koolides on sisekaitseõppe õppesuuna populaarsus vähenemas ning koolid tunnevad, et Sisekaitseakadeemia saaks aidata populaarsust kasvatada.
Soovitus: Sisekaitseakadeemia võiks tutvustada sisekaitseõpet kõikides koolides ja aktiivselt osaleda koolide korraldatud erinevatel üritustel, nt karjääripäevadel või -nädalatel. Tutvustuspäevadele tuleks kaasata nii sama kooli 8.-9. klasside õpilasi kui ka kutsuda lähedal asuvate põhikoolide õpilasi, kes võiksid potentsiaalselt valida edasi õppimiseks selle gümnaasiumi. Tutvustusüritustel võiksid osaleda nii sisekaitseõppe õpetajad kui Sisekaitseakadeemia esindajad.
- 3. Analüüsi tulemus:** Sisekaitseakadeemia poolt korraldatud koolitusel sisekaitseõppe õpetajatele osaleb väike osakaal õpetajatest, mistõttu jääb teadmiste ja kogemuste vahetusest saadav võimalik kasu madalaks.
Soovitus: tuleks kaaluda õpetajate, nt ühe mooduli õpetajate, regulaarset kokku kutsumist, eesmärgiga pakkuda võimalust jagada kogemusi (sh õppematerjalide, töökorralduse jms kohta) ja arutada koos õppetöö läbiviimisel esinenud probleeme ja nende lahendusi. Juhul, kui kõikide mooduli õpetajatega on keeruline kokkusaamisi korraldada, siis tuleks kaaluda kohtumiste tegemist piirkondade kaupa.

Õppetöö läbiviimise korraldus

- 4. Analüüsi tulemus:** osades koolides toimub sisekaitseõppe õppetöö õhtusel ajal peale koolipäeva lõppu, mistõttu võivad õpilased olla väsinud ja nende tähelepanuvõime langenud. Samuti kattub õhtune õppetöö aeg õpilaste kooliväliste tegevustega (nt trennidega). Lisaks toimub õppetöö paljudes koolides pigem harvemini ja 3-4 tundi järjest, mis on nii õpilastele kui ka õpetajatele kurnav.
Soovitus: õppetöö toimumise ajaks võiks kõikides koolides olla koolipäeva sisene aeg, tänu millele oleksid õpilased tundides aktiivsemad. Samuti võiksid tunnid toimuda pigem tihedamini ja lühemalt, nt 1-2 tundi, mis muudaks teemadest arusaamise õpilastele hõlpsamaks.
- 5. Analüüsi tulemus:** õppetöö läbiviimiseks puuduvad ühtsed õppematerjalid kõikidele õpetajatele, mistõttu on tundide planeerimine ja ettevalmistamine ametnikest õpetajate jaoks väga ajamahukas.

Soovitus: Sisekaitseakadeemia võiks välja töötada (koostöös õpetajatega) ühtsed õppematerjalid kõikidele sisekaitseõppe õpetajatele gümnaasiumides. Paljud õpetajad sooviksid õppetöö läbiviimiseks etteantud teemade loetelu koos teoreetiliste abimaterjalidega, mida nad saaksid tundides täiendada enda praktiliste näidetega. Õppematerjali hulgas võiks lisaks teoreetilisele osale olla ka näiteid õpilastele antavatest praktilistest ülesannetest, õppevideod ning muud tundide huvitavamaks ja praktilisemaks sisustamiseks mõeldud abivahendid, samuti kontrollküsimused ja -ülesanded, mis võimaldaksid hinnata õpilaste teadmisi koolides sarnaselt.

6. **Analüüsi tulemus:** õppetöö läbiviimine väga paljude õpetajate poolt tekitab segadust nii kontaktisikutes, kellel on kohati keeruline aru saada, kelle poole probleemi korral pöörduda, kui ka õpilastes, kelle jaoks õpetajate pidev vahetumine tekitab rahulolematust seoses kogu õppekavaga. Lisaks tekitab õpetajate suur arv Narva koolide koordinaatorile suurt töömahtu seoses lepingute sõlmimisega.

Soovitus: Ida-Viru piirkonnas võiks vähendada õpetajate arvu selliselt, et kaoks arusaamatused vastutajate leidmisel erinevate õpetajate seast ning väheneks Narva koolide koordinaatori töömaht lepingute sõlmimisel. Õpetajate leidmisega ja nendega kokkulepe sõlmimisega järgmiseks õppeaastaks tuleks koolides alustada juba kalendriaasta alguses.

7. **Analüüsi tulemus:** koolid kasutavad õppekava läbimise hindamiseks erinevaid meetodeid.

Soovitus: Sisekaitseakadeemia koostöös koolide ja õpetajatega võiks välja töötada ühtse lõpueksami kõikidele sisekaitseõppe õppesuuna lõpetajatele gümnaasiumides. Ühtse lõpueksami korraldamist toetab ka asjaolu, et Sisekaitseakadeemiasse sisseastumiskatsetel osaledes saavad sisekaitseõppe eelkoolituse läbinud võrdse arvu lisapunkte, mis eeldab, et nende teadmisi ja oskusi on hinnatud võrdsetel tingimustel.

Õppe sisu

8. **Analüüsi tulemus:** õpilaste ootused sisekaitseõppe õppesuunast on rohkem praktilist laadi ning ainult teoreetilised kursused pigem pärsivad õpilaste motivatsiooni sisekaitse valdkonnaga edasi tegelemiseks.

Soovitus: sisekaitseõppe õppekava võiks täiendada rohkem praktiliste osadega. Õppetöö võiks olla sisustatud enam praktiliste ülesannete lahendamise, näidisolekordade läbimängimise, varustuse ja tehnika tutvustamise, õppevideote näitamise ning muude aktiivsete tegevustega.

9. **Analüüsi tulemus:** õpetavate teemade arv õppekavas on piisavalt mahukas, kuid õpilased ja vilistlased sooviksid lisada juurde veel neile huvipakkuvaid teemasid.

Soovitus: sisekaitseõppe õppekava võiks täiendada õpilastele meelepäraste teemadega, mis tõstaksid õppesuuna valimise populaarsust ja avardaksid õpilaste teadmist antud valdkonnast veelgi. Sellisteks teemadeks on nt maksu- ja tolliameti valdkond, vanglaametniku töö, küberkaitse, enesekaitse, töö koortega, avaliku korra kaitse jt (põhjalik teemade loetelu on esitatud aruandes iga mooduli ülevaate juures).

Õppekäigud ja –laagrid

10. Analüüsi tulemus: õppekäigud ja -laagrid on õpilaste jaoks kõige põnevamad osad sisekaitseõppe õppesuunast, kuid nende korraldus on ebaühtlane ja ajaliselt ebapiisav.

Soovitus: tuleks kaaluda õppekäikude ja -laagrite osakaalu suurendamist õppekavas. Õppelaagrid võiks muuta ajaliselt pikemaks ning nende koguarvu võiks suurendada (nt lisada üks talvelaager). Kõigi kolme mooduli õppelaagrid võiksid olla sarnase ülesehituse ja korraldusega.